

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Konflikt v Jemenu: občanská válka nebo zástupný
konflikt?**

Jakub Krůta

Plzeň 2024

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy – britská a americká studia

Bakalářská práce

**Konflikt v Jemenu: občanská válka nebo zástupný
konflikt?**

Jakub Krůta

Vedoucí práce:

Mgr. Miroslav Plundrich

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2024

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2024

.....

Poděkování

Na tomto místě bych chtěl velmi poděkovat svému vedoucímu bakalářské práce Mgr. Miroslavu Plundrichovi za cenné rady, ochotu a trpělivost.

Obsah

Úvod	1
1 Teoretická část	3
1.1 Definice občanské války	3
1.2 Definice zástupného konfliktu	5
1.3 Porovnání obou konceptů	6
2 Konflikt v Jemenu	8
2.1 Historie a politická situace před konfliktem	8
2.2 Vznik a průběh konfliktu	16
2.3 Vnitřní aktéři	19
2.3.1 Hútí (Ansar Allah)	19
2.3.2 Jižní přechodná rada (STC)	21
2.3.3 Legitimní vláda (hádiovští lojalisté)	21
2.3.4 AQAP a ISIS	22
2.4 Vnější aktéři	23
2.4.1 Saúdská Arábie	23
2.4.2 Islámská republika Írán	25
2.4.3 USA	26
2.4.4 Spojené arabské emiráty (SAE)	27
3 Analýza konfliktu	28
3.1 Důkazy pro občanskou válku	29
3.2 Důkazy pro zástupný konflikt	30
4 Závěr	32
Použité zdroje:	34
Resumé	42

Úvod

Zárodkem konfliktu v Jemenu je arabské jaro v roce 2011, kdy došlo k politickým změnám a novou hlavou státu se stal Abd Rabú Mansúr Hádí. Avšak jeho snahám o reformy se postavili Hútí, kteří měli pod kontrolou severní část Jemenu. Dramatická změna nastala v září 2014, kdy Hútí obsadili hlavní město a prezident Hádí odešel do exilu do Saúdské Arábie. Na straně sunnitů (legitimní vláda) stojí především Saúdská Arábie, zatímco šiité (Hútí) jsou podporováni Íránem. Tyto regionální mocnosti využily konflikt v Jemenu jako arénu pro vzájemné soupeření. V březnu 2015 koalice vedená Saúdskou Arábií zahájila intervenci v Jemenu (Serr 2018). Přítomnost AQAP a ISIS zapříčinila zapojení západních zemí, jež vyjadřovaly koalici podporu.

Od obsazení hlavního města je konflikt intenzivnější a s desítkami obětmi se stal jednou z nejhorších humanitárních krizí. Tato situace zanechala Jemen jako zhroucený stát (*failed state*) (BTI 2024). Konflikt v Jemenu je komplexní a zahrnuje širokou škálu faktorů včetně etnických, náboženských a socioekonomických rozdílů, politických sporů a regionálních zájmů. Tyto regionální zájmy rozšířily dosah konfliktu na mezinárodní úroveň, do které se zapojilo mnoho aktérů. Vedle teroristických organizací jako al-Kaida a ISIS se do konfliktu zapojují i Saúdská koalice, Spojené státy, Írán a Spojené arabské emiráty (SAE). Každý z těchto aktérů má v tomto konfliktu své vlastní cíle.

V současné době se konflikt v Jemenu skládá ze tří hlavních stran. První z nich je legitimní vláda prezidenta Hádího, ta ovládá okolo 55 % území Jemenu a má podporu Saúdské Arábie a jejích spojenců (Youssef 2023). Další stranou jsou Hútí na severu země, kteří, jak již bylo řečeno, jsou podporováni Íránem a kontrolují hlavní město Saná. Poslední stranou je Jižní přechodná rada, separatistické hnutí, které je podporované SAE, a které ovládá přístavní město Aden. Právě fakt, že se z Jemenu stala aréna regionálního soupeření hlavně mezi

Saúdskou Arábií a Íránem, posiluje tvrzení některých autorů, kteří argumentují, že konflikt je zástupným konfliktem právě proto, že zahrnuje zahraniční aktéry, kteří podporují různé strany konfliktu s cílem získat větší vliv v regionu. Mezi těmito autory je například Serr (2018). Jiní autoři, například Darwich (2018) tvrdí, že jde o občanskou válku, protože jde o vnitřní střet mezi skupinami uvnitř Jemenu.

Občanské války a vnitrostátní konflikty jsou velice aktuální, protože jsou jedním z nejběžnějších typů konfliktů a na Blízkém východě více než jinde ve světě. To otevírá diskusi, zdali je možné tyto jednotlivé konflikty identifikovat jako občanské války nebo zástupné konflikty, což může být v mnoha případech velice složité. Z tohoto důvodu jsem se rozhodl prozkoumat případ Jemenu, na němž se také nemůže mnoho expertů shodnout. Mimo něj je v současné chvíli v podobné situaci například Sýrie od roku 2011. Takové konflikty mohou vznikat v různých oblastech a z různých důvodů včetně politických neshod, etnických nebo náboženských sporů, socioekonomických nerovností a dalších faktorů. Na druhé straně zástupné konflikty zahrnují zahraniční aktéry, kteří podporují jednu nebo více stran konfliktu. Těmito zahraničními aktéry mohou být státy, poskytující vojenskou nebo finanční podporu jedné ze stran konfliktu, nebo mezinárodní organizace, snažící se prosazovat své zájmy v regionu.

Cílem této bakalářské práce je analyzovat konflikt v Jemenu, nabídnout ucelený pohled na charakter konfliktu a odpovědět na výzkumnou otázku, která zní:

„Lze konflikt v Jemenu označit za občanskou válku nebo za zástupný konflikt?“

Hlavním cílem bude na základě teorie občanské války a zástupného konfliktu zkoumat konkrétní případ Jemenu a určit, o který z těchto fenoménů se jedná. První část se bude věnovat důkladnému zkoumání podstaty, definic a

konceptů občanských válek a zástupných konfliktů. Následovně budou tyto poznatky aplikovány a zkoumány v rámci specifického prostředí, kterým je konflikt v Jemenu. Cílem je identifikovat a pochopit, jaké prvky těchto modelů jsou v Jemenu přítomny a jakým způsobem se konflikt v této oblasti vyvíjí. Ve druhé části textu bude analyzována historie a politická situace Jemenu před vypuknutím konfliktu, jeho popis, průběh a také identifikace vnitřních a vnějších aktérů, kteří se v této zemi angažují. Tato analýza pomůže získat komplexní obraz konfliktu a jeho povahy. Ve třetí části bude následovat charakteristika konfliktu a vyhodnocení důkazů pro občanskou válku či zástupný konflikt. Čtvrtá část se pokusí zodpovědět výzkumnou otázku porovnáním těchto důkazů a využitím komparativní analýzy různých rysů konfliktu s rysy občanských válek a zástupných konfliktů. Závěrem budou shrnuty hlavní závěry této práce.

1 Teoretická část

1.1 Definice občanské války

Různé definice občanské války existují, ale ani jedna z nich není univerzální. Abychom určili, zda se v dané zemi odehrála občanská válka, musíme zvážit historické souvislosti a specifika dané situace. Ne všechny země splňují všechny aspekty definice občanské války, a tak proces klasifikace může být složitý.

Zatímco některé definice se liší podle motivace, jiné používají jako kritéria počet obětí nebo typy zapojených aktérů. Jednu definici nabízí Šárka Waisová (2009: 71), která tvrdí, že „Občanské války jsou zvláštní druh konfliktů, v nichž se potýkají nevládní či opoziční skupiny nebo hnutí s vládou státu či ostatními skupinami, přičemž do konfliktu není zapojena žádná vnější síla.“

Další z definic pochází od Mezinárodního výboru Červeného kříže (ICRC), který klasifikuje ne-mezinárodní ozbrojené konflikty jakožto „situaci násilí zahrnující protahované ozbrojené střety mezi vládními silami a jednou či více

organizovanými ozbrojenými skupinami nebo mezi takovými skupinami samotnými, vznikající na území státu.“

Specifické body, podle kterých můžeme vyhodnotit, zda se jedná o občanskou válku či nikoliv nám nabízí americký projekt Correlates of War. Ten svou definici zakládá na třech dimenzích: internalita (konflikt probíhá na území jednoho státu, nikoli mezi státy), typ účastníků a míra efektivního odporu. Obecně platí, že občanská válka je definována jako jakýkoli ozbrojený konflikt, který zahrnuje: (1) vojenské akce interního charakteru v metropoli členského státu systému; (2) aktivní účast národní vlády; (3) efektivní odpor ze strany obou stran; (4) celkově alespoň 1000 obětí v bojích během každého roku války (Sarkees 2010).

Poslední bod, tedy počet obětí během každého roku konfliktu se v mnoha definicích liší a je sám o sobě problematický. Některé definice neodlišují oběti bojů a oběti spojené s následky konfliktu, kterými mohou být například hladomory nebo čistky.

Například Uppsala Conflict Data Program (UCDP) ve své definici pracuje s číslem minimálně 25 obětí v bojích za rok (UCDP 2019) a profesor Regan s číslem 200 bitevních obětí za rok (Sambanis 2004: 844). Tato čísla jsou poněkud nedostačující a jsou dostatečně nízká, abychom do nich mohli hypoteticky zahrnout i pokusy o převraty či násilné střety mezi vládními silami a protestujícími.

Poté tu máme typ konfliktu, který by neměl být zapomenut. Je to vnitrostátní konflikt se zahraniční účastí. Můžeme jej definovat jakožto konflikt mezi vládou a povstaleckou skupinou, při kterém je jedna nebo obě strany přímo vojensky podporovány třetí stranou, tedy státem. Konflikt, který začal jako vnitrostátní se stává zmezinárodněn touto zahraniční účastí (Steward 2003: 315).

Právě kvůli těmto výhradám jsem se rozhodl, že budu pracovat s definicí Projektu Correlates of War, který nám nabízí definici, ke které se nejvíce přikláním vzhledem k její jednoznačnosti, zahrnutí klíčových pojmů (internalita konfliktu, účast národní vlády, efektivního odporu obou stran či minimální počet bojových úmrtí), či měřitelnosti.

1.2 Definice zástupného konfliktu

V literatuře můžeme najít mnoho definic zástupného konfliktu. Já bych se rád zaměřil na tři z nich, jelikož nám ukazují pozvolné změny ve vidění zástupných konfliktů v čase.

První z nich je definice Karla Wolfganga Deutche, jenž zástupný konflikt definuje jako „Mezinárodní konflikt mezi dvěma mocnostmi, bojovaný na území třetí země, maskovaný jako konflikt ohledně vnitřního problému této země a využívající všechnu lidskou sílu, zdroje a území této země jako prostředky k dosažení převážně zahraničních cílů a strategií“ (Deutsch 1964: 102). Tato definice vznikla roku 1964, tedy v průběhu studené války, kdy byl zástupný konflikt možností, jak se vyhnout jaderné válce během zápasu dvou velmocí.

Druhou definici nám nabízí Tyron L. Groh v roce 2010 a prezentuje nám i jiný světový řád a rozdílnou funkci zástupných konfliktů. Groh definuje zástupný konflikt jako „řízené použití síly politicky motivovaným místním aktérem s cílem nepřímo ovlivnit politické záležitosti v cíleném státu“ (Groh 2019: 29). Groh touto definicí omezuje zástupné konflikty na státy, které prošly určitým sociálním vývojem. V těchto státech vznikají paramilitantní skupiny s politickým, kmenovým nebo jiným ideologickým motivem. Struktura a fungování těchto milic bylo odlišné od profesionálních armád. Vznik těchto milic byl posílen, pokud se tato země jakožto bývalá kolonie stala nezávislou formou revoluce a nikoli jednáním. V tom případě daná země nezdědila kulturu profesionální armády původní mateřské země. (Ahram 2011: 8-20)

Poslední definice Andrewa Mumforda z roku 2013 podává poněkud rozsáhlejší definici než Tyron Groh. Dle jeho definice je zástupný konflikt stanoven jako „konflikt, ve kterém třetí strana intervenuje nepřímo s cílem ovlivnit strategický výsledek ve prospěch jí preferované frakce“ a dále tvrdí že „zástupné konflikty jsou logickou náhradou pro státy, které hledají způsob, jak dále prosazovat své strategické cíle, ale zároveň se vyhnout drahé a krvavé přímé válce“ (Mumford 2013)

Všechny tyto definice se shodují na nepřímé intervenci, ale rozdíl nastává u Mumfordovy definice. Zatímco první dvě definice jsou spíše státocentrické, tak dle Mumfordovy definice může být podporovaná strana i nestátní aktér (milice). Vztah mezi podporovatelem a podporovaným je velice důležitý. Mumford tento vztah benefaktora a proxy (zástupce) vysvětluje tak, že benefaktor poskytuje zbraně, trénink a finanční podporu, na oplátku tento zástupce cílí na své strategické cíle a cíle jeho podporovatele.

Pokud vezmeme tyto definice v potaz, tak můžeme brát zástupný konflikt jako vztah podporovatele a podporovaného, který je prováděn jednostranně ze strany podporovatele, částečně nebo zcela tajně. Nepřímou intervencí do konfliktu podporováním jedné strany konfliktu pomocí financí, zbraněmi, tréninkem či informacemi v zájmu dosažení krátkodobého cíle získání vlivu na konflikt a dále dlouhodobého cíle podporovatele a podporovaného zároveň. Také se jedná o situaci, při které je konflikt zneužit minimálně dvěma vnějšími aktéry, kteří ho nepřímo podporují

1.3 Porovnání obou konceptů

Občanská válka a zástupný konflikt jsou dva rozdílné, avšak často propojené koncepty, které mohou existovat současně v rámci jednoho konfliktu. Rozdíl mezi těmito koncepty přichází v otázce účasti zahraničních aktérů. Pokud je již probíhající občanská válka zneužita k demonstraci zájmů alespoň dvou vnějších

aktérů, kteří se tohoto konfliktu účastní nepřímě, tedy nejsou aktivně/vojensky zapojeni, a podporují dvě různé soupeřící strany, v tomto případě můžeme tuto situaci označit jako zástupný konflikt. Ideální případ si můžeme představit pomocí fiktivní situace v zemi X, kde došlo k rozpoutání konfliktu mezi vládou a povstalci. Vládní síly jsou podporovány zemí A, jež poskytuje strategické rady, školení a vojenský materiál. Cílem země A je udržení status quo v oblasti, nad kterou udržuje svůj vliv. Na druhé straně jsou povstalci podporováni zemí B, ta jim poskytuje finanční prostředky, vojenský materiál a své poradce. Jejím cílem může být změna režimu v zemi X, která bude příznivější jejich zájmům, vlastní posílení vlivu v oblasti a zároveň oslabení jejich regionálního rivala – zemi A. Podpora obou zemí je čistě nepřímá, v oblasti nepůsobí vojenský personál, který by se přímo účastnil bojů. Tuto situaci lze bezpečně označit za zástupný konflikt, jelikož splňuje všechny nastavené podmínky.

V ideálním případě občanské války v zemi Y by došlo ke střetu mezi vládou a povstalci, kteří mají za cíl buď autonomii či uchopení moci v zemi Y. Konflikt by byl charakterizován efektivním odbojem vůči vládě, jejich důvody mohou být politické, etnické či náboženské. V konfliktu by nebyli přítomni žádní vnější aktéři. Tento scénář by vykazoval typické rysy občanské války, kdy bojující strany usilují o kontrolu nad územím a mocenskými zdroji v rámci jednoho státu, přičemž zahraniční mocnosti zůstávají pasivní.

Efektivní soupeření mezi vládou a povstaleckými skupinami	Na území třetí země	
	Tajná, částečně tajná zahraniční podpora	Zástupný konflikt
	Absence zahraniční podpory	Občanská válka
	Přímá účast	Občanská válka se zahraniční účastí

Tabulka 1: Zdroj: Vytvořeno autorem textu

2 Konflikt v Jemenu

2.1 Historie a politická situace před konfliktem

Severní Jemen byl původně součástí Osmanské říše. Po jejím rozpadu roku 1918 se ze severního území stalo Mutawakkilitské království Jemen. Zbytek –jižní část jemenského území byl stále pod britskou okupací ve formě Adenského protektorátu (Park 2015). Je důležité poznamenat, že zatímco zajdovci vládli nezávislému království Jemenu, většina jemenského obyvatelstva patřila k šáfiitské větvi sunnitského islámu. Pobřežní oblast, jih a střední oblasti Jemenu, většinou relativně bohaté oblasti, byly převážně osídleny šáfiity. Imám Yahya čelil třem hrozbám během doby své vlády. Šáfiitové nebyli spokojeni se zajdským panováním. Saúdská dynastie dobyla ve třicátých letech 20. století provincii Asir a další dvě provincie Jemenu. Britové nadále vládli jihu. Ve třicátých letech zajdovci našli společnou řeč s vnějšími aktéry, ale vnitřní nespokojenost, projevující se vzrůstajícími protimonarchistickými náladami nakonec vedla k povstání proti imámovi v roce 1948 atentátu na něj. Jeho syn, imám Ahmad bin Yahya, dokázal potlačit povstání, ujal se moci v království a ukončil izolační politiku svého otce (Dresch 2000: 28-54). Imám Ahmad zpočátku prosazoval prosovětskou zahraniční politiku, než se v roce 1958 připojil k Sjednocené arabské republice Egypta a Sýrie. Bylo to krátké dobrodružství i pro Jemen, protože sjednocený arabský stát brzy zkolaboval. I když imám Ahmad přežil několik pokusů o atentát, plánovaných protimonarchy v Jemenu, stávalo se zřejmé, že napětí v království dosáhlo bodu varu. Severní Jemen byl chudý, měl slabou infrastrukturu, špatné vládu a sektářské spory (Dresch 2000: 58-85).

V září 1962 zemřel imám Ahmad a sedm dní po jeho pohřbu začalo Svobodné jemenské hnutí, podporované egyptským vůdcem Gamálem Abdalem Nasserem, povstání proti imamátu. Toto hnutí podporovalo sekulární arabský nacionalismus s pevnou podporou šáfiitských Jemenců. Povstání způsobilo

začátek občanské války v Severním Jemenu, která trvala více než osm let (1962–1970). Na jedné straně byli royalisté vedení imámem Muhammadem al-Badrem, kterého podporovala Velká Británie, Saúdská Arábie, Jordánsko a Izrael. Motivací posledně jmenovaného bylo zajistit, aby Egypt, který podporoval povstaleckou republiku a poslal vojáky do Jemenu, bojoval ve válce někde jinde, ale ne proti Izraeli. Sovětský svaz také stál na straně republikánů. V roce 1967 trpěla ekonomika Egypta kvůli této nákladné válce a poté, co prohrál šestidenní válku s Izraelem, se Nasser rozhodl stáhnout svou armádu z Jemenu. Ale tato nevídaná událost, a dokonce i vnitřní boje uvnitř řad revolucionářů, vedoucí k odvolání úřadujícího vůdce republikánů Abdulláha al-Sallala, nedokázaly zabránit tomu, aby z této války vyšli vítězně republikáni. Saúdové přestali pomáhat royalistům, zatímco Sovětský svaz dodával republikánům své stíhačky, což mělo obrovský vliv. Poslední pokus royalistů změnit průběh války byla obléhání Saná v roce 1967, ale navzdory jejich počátečnímu úspěchu, republikáni posílení sovětskými stíhačkami odolali tlaku. V únoru 1968 monarchisté obléhání ukončili. Postupně republikáni získali navrch a vyhráli válku, která proměnila Severní Jemen ve stát nazvaný Jemenská arabská republika. Ve stejném období v šedesátých letech rostly i protibritské nálady v Adenském protektorátu. V roce 1963 zahájily Národní osvobozenécký front a Fronta pro osvobození okupovaného jižního Jemenu povstání proti britské koloniální vládě. Situace byla známa jako „Aden Emergency“. Protibritské hnutí bylo podporováno Egyptem a Sovětským svazem, vedlo partyzánskou válku proti Britům až do roku 1967, kdy Britové Jemen opustili. Národní osvobozenécký front převzal moc v Jižním Jemenu, který byl nezávislý a nyní se jmenoval Lidová republika Jižní Jemen. O dva roky později provedla marxistická frakce Národní osvobozenécké fronty nekrvavý převrat, známý jako Corrective Move, který změnil Jižní Jemen na Lidovou demokratickou republiku Jemen, socialistický stát podporovaný SSSR. Nyní tu byly dva nezávislé jemenské státy, které měly odlišné systémy vlády a prošly odlišnými cestami politického a

společenského vývoje, což jen mezi těmito dvěma státy prohloubilo propast (Dresch 2000: 98-114).

I když republikáni vyhráli občanskou válku v Severním Jemenu, stále museli brát v úvahu kmenovou dominanci ve zájdijovských oblastech. Zatímco občanská válka stále probíhala, šáfiitské obyvatelstvo středních oblastí, které nebylo válkou tak dotčeno jako sever, prosperovalo ekonomicky díky vyšší míře decentralizace. Ale po válce, při pokusu o začlenění severních výšin do vznikající republiky, se vláda rozhodla spolupracovat s kmenovými vůdci, kteří si udržovali svou moc a vliv v Jemenské arabské republice. Když občanská válka skončila spíše mírem mezi monarchisty a republikány než jasným vítězstvím těch druhých, nový režim se rozhodl dát kmenové elitě více moci na úkor levice a dalších modernistických sil. Ústava z roku 1970 vytvořila Poradní radu, která byla zákonodárným orgánem nové republiky, ale v nepřítomnosti politických stran zůstali mnozí zástupci starých elit mocní.

Prezident republiky Abdul Rahman al-Eryani, který sesadil Sallala při puči v roce 1967, se zaměřil na budování politických a ekonomických struktur státu. Během al-Eryaniho vlády byla zřízena Centrální banka Jemenu, několik ministerstev a Středisko pro centrální plánování. Ale al-Eryaniho vládu pravidelně sužovaly vládní krize, včetně povstání v roce 1973. Byl svržen v červnu 1974 v puči, který organizovala Vojenská rada pod vedením podplukovníka Ibrahima Muhammada al-Hamdiho, který se stal novým prezidentem. Zatímco pozastavil ústavu republiky z roku 1970, také významně investoval do chudé infrastruktury Jemenu a vzdělávání země. Charismatický a zpočátku velmi populární al-Hamdi se také pokusil posílit moc státu vůči kmenovým vůdcům na severu. Snažil se rozšířit svou základnu tím, že do svých řad zapojil modernistické síly, ale nakonec ustoupil, což vedlo k tomu, že několik levicových skupin vytvořilo Národní demokratickou frontu, organizaci, která později ohrožovala moc budoucího prezidenta Saleha. Al-Hamdiho krátká vláda

jako prezidenta Jemenu by měla být připomínána pro jeho pokusy o reformu vlády a vojenských sil Jemenu; skončila jeho atentátem v roce 1977. Jeho nástupce al-Ghashmi se také dlouho neudržel, byl rovněž zavražděn v roce 1978. Podplukovník Ali Abdullah Saleh se stal novým prezidentem a stal se prvním prezidentem v historii mladé Jemenské arabské republiky s dlouhou dobu setrvání ve funkci. Ačkoli jeho prezidentství bylo zpočátku turbulentní, protože musel potlačit další puč i přes malou politickou podporou mimo armádu, do začátku osmdesátých let se mu podařilo upevnit svou moc (Dresch 200: 120-145). Pod vedením Saleha zahájil Národní dialogový výbor kampaň městských schůzek s různými skupinami jemenské společnosti, která nakonec vedla k vytvoření Národní dohody, jakési de facto nové ústavy pro Jemenskou arabskou republiku. Národní dohoda byla přijata Všeobecným lidovým kongresem (GPC), jenž se stal de facto vládnoucí stranou Jemenu. Dokonce i někteří vůdci Národní demokratické fronty, levicové organizace, která v roce 1982 zahájila neúspěšné povstání proti Salehovi, byli později začleněni do Národní dohody. GPC uspořádal volby svých členů a tisíce lidí různých politických směrů se účastnily tohoto procesu. Byla to Salehova cesta ovládat politický proces, kooptovat další politické skupiny, zatímco také uznával potřebu dát prostor k vyjádření různým skupinám v rámci systému, který vytvořil. Pozval také vyhnané bývalé vůdce Jemenu al-Sallala a al-Eryaniho spolu s kmenovými vůdci, které al-Hamdi dříve potlačil. Takže k začátku osmdesátých let byla Salehova kontrola nad Jemenskou arabskou republikou docela pevná. V roce 1984 byly v Jemenské arabské republice objeveny v relativně velkém množství ropné rezervy, které se začaly prodávat v roce 1987. To bylo v době, kdy se zintenzivňovaly rozhovory o sjednocení s Jižním Jemenem (Dresch 2000: 151-179).

Předtím, než se dostaneme k tématu sjednocení Jemenu, je třeba stručně popsat situaci v jižním Jemenu po odchodu Britů. Jak již bylo řečeno, brzy poté, co se Jižní Jemen osamostatnil, marxistické křídlo Národní osvobozené fronty převzalo moc v zemi a zahájilo výstavbu socialistického státu. Prezidentem

Lidově demokratické republiky Jemenu se stal Salim Rubaya Ali. V roce 1970 přijal Jižní Jemen socialistickou ústavu, která potvrdila rovnost mužů a žen a zavedla volební právo pro ženy. Není třeba zdůrazňovat, že Jižní Jemen měl velmi blízké vztahy se SSSR a dalšími socialistickými státy. V roce 1979 podepsaly Jižní Jemen a SSSR dohodu o přátelství a spolupráci. (Lackner 2019: 96-100)

Severní a Jižní Jemen měly ve svých vztazích své vzestupy a pády. Dokonce vybojovaly dvě krátké války, několik hraničních potyček a vzpoury vyvolané jinými Jemenci. V roce 1972 Severní Jemen podnikl útok na provincii Qatabah v Jižním Jemenu, ale ten později dokázal získat zpět veškeré ztracené území v této válce, zakončené káhirskou dohodou, ve které obě strany potvrdily svou vizi sjednoceného Jemenu. Válka v roce 1979 skončila podobně s kuvajtskou dohodou (Library of Congress 2008). Ale navzdory těmto válkám se vztahy mezi dvěma Jemeny nikdy opravdu nevyvinuly k trvalému nepřátelství a odmítnutí druhého jako v případech dvou Korejí nebo dvou Vietnamů. Opakovaně obě strany zdůrazňovaly svůj záměr sjednotit Jemen mírovou cestou. Uklidňování napětí studené války a objevení ropy patří mezi faktory, které zvyšují motivaci obou stran k provedení tohoto kroku. V květnu 1988 se obě strany dohodly na svých hranicích a neutrální zóně po letech problémů na hranici. Brzy poté byla hranice otevřena pro volný pohyb Jemenců. Probíhaly diskuse o propojení energetických sítí obou států a o využití rafinerie v Adenu ke zpracování ropy z Jemenské arabské republiky. V říjnu 1989 začaly strany jednat ve formě společného výboru pro „sjednocenou politickou organizaci“. O měsíc později se Saleh a al-Beidh setkali v Adenu a podepsali dohodu, která je zavazovala k předložení návrhu jednotné ústavy z roku 1981 k ratifikaci v parlamentech obou zemí. Na to navázala řada společných setkání, která sjednocení Jemenu přiblížila. V dubnu 1990 byla podepsána pouhé dvě stránky dlouhá formální dohoda. Severní a Jižní Jemen se spojily do jednotné republiky. Pětičlenná prezidentská rada byla pověřena vládnutím zemi v přechodném období a

vypracováním nové ústavy. Sjednocení Jemenu bylo dlouho očekáváno s obrovským nadšením jemenského lidu. Po desetiletích rozdělení mezi dvěma koloniálními mocnostmi a pak dlouhém období dvou států se dvěma různými systémy byl Jemen konečně sjednocen, navíc s nově nalezenými ropnými rezervami. Pro tuto středoasijskou zemi se věci začaly vyvíjet.

Po formálním sjednocení Jemenské Arabské republiky a Lidové demokratické republiky Jemenu do jednoho národa se předseda prvního, Ali Abdullah Saleh, stal prezidentem země, zatímco předseda druhého, Ali Salem al-Beidh, obdržel pozici viceprezidenta (University of Central Arkansas 2021). Brzy na to došlo ke krizím v zásobování potravinami po celé zemi a v roce 1992 vypukly nepokoje. V dubnu 1993 uspořádal sjednocený Jemen své první parlamentní volby. V nich získal Salehův Všeobecný lidový kongres nejvíce hlasů a obdržel 122 křesel, zatímco Islamistická strana Al-Islah skončila druhá a Jemenská socialistická strana, tedy bývalá vládnoucí strana Jižního Jemenu, skončila až třetí. Přestože tyto tři strany utvořily koalici, Saleh a jeho strana byly dominantní politickou silou v Jemenské politice a jižní vliv v tomto čerstvě sjednoceném národě pomalu upadal (IPU nedatováno). Hlavním bodem zlomu ve vztazích mezi severem a jihem nastal, když viceprezident al-Beidh opustil hlavní město Saná a odešel do Adenu na protest proti marginalizaci jihu. Uvedl, že se do Saná vrátí pouze v případě, že násilí proti jeho straně a ekonomická marginalizace jihu přestane. Tato patová situace trvala několik měsíců, dokud nebyla v lednu 1994 podepsána Smlouva o záruce a dohoda mezi oběma stranami. Smlouva požadovala přezkoumání ústavy a ekonomických programů Jemenu, ale nakonec neudělala nic, aby zastavila další občanskou válku v Jemenu. Ani po sjednocení nebyly armády obou bývalých Jemenů sloučeny dohromady. Občasné střety byly pozorovány mezi severem a jihem během jara 1993, které vyvrcholily tankovou bitvou v Amranu v dubnu 1993.

Obě bojující síly se 4. května začaly navzájem ostřelovat. Další občanská válka v Jemenu oficiálně začala. Severní armáda podporovaná džihádisty velmi rychle získala navrch a 20. května obsadila leteckou základnu Al-Anad na prahu jižního hlavního města Adenu. Jih reagoval tím, že se oficiálně odtrhl od sjednoceného jemenského státu a vyhlásil Demokratickou republiku Jemen s al-Beidhem jako prezidentem. Nicméně 24. května severní armáda obsadila Ataq, důležité město na cestě k jižním ropným polím v Jemenu. Obě strany cílily na ropné instalace druhé strany, což způsobilo vážné škody na ekonomice Jemenu, které ovlivňovaly národ ještě dlouho po skončení občanské války. V červenci sever obsadil Aden. Několik dní poté vůdci jihu uprchli z Jemenu, čímž válku ukončili se severem jako vítězem. Nyní byl Saleh vítězem a sever plně ovládl sjednocený Jemen. Znovu byl jih zastoupen viceprezidentem, tentokrát jménem Abd Rabbuh Mansour Hadi. V kabinetu nyní bylo méně jižanů, protože Saleh se rozhodl vytvořit koalici se stranou Islah. Během konce devadesátých let až do „arabského jara“ se postavení Saleha postupně stávalo ještě silnějším. Bez nutnosti sdílet svou moc s jižany začal vládnout jako silný muž (Britannice nedatováno). Své vítězství získal ve volbách do parlamentu v letech 1999 (al-bab 1999) a 2003, kdy GPC získal většinu, ale také al-Islah získal značný počet mandátů (ElectionGuide 2023). Nicméně v roce 2009 volby odložil (Day 2009), čímž světu připomněl, jakým diktátorem Saleh ve skutečnosti byl. V zahraniční politice se Jemen stabilizoval ve vztazích se Saúdskou Arábií původně podepsáním smlouvy z Džiddy, která vymezovala hranici mezi oběma zeměmi (UN 2000). V americké válce proti terorismu se Saleh postavil na stranu Spojených států, čímž umožnil Američanům útoky na al-Kaidu na jemenské půdě. Nicméně bylo světu předloženo tvrzení, že Saleh současně pomáhal, a dokonce řídil al-Kaidu v Jemenu (Robinson 2022). Jemenský silný muž opět manipuloval s komplikovanou situací ve svůj prospěch, tentokrát svou hrou na obě strany v konfliktu. Jeho dlouhá vláda naznačuje, že v tomto druhu politického manévrování byl poměrně dobrý.

Ačkoli Saleh měl Jemen pevně pod kontrolou, byl daleko od toho, aby si získal srdce a mysl všech jemenských obyvatel. To platí zejména o zajdovcích na severu, kteří tvoří asi 40 % jemenské populace. Politická moc zajdovců slábne od severojemenské občanské války v roce 1970. V 90. letech Hussein al-Houthi zformoval zajdské náboženské hnutí, nazvané Hnutí věřící mládeže. Založil také svou vlastní politickou stranu, ale v konvenčním politickém procesu nedosáhla mnoha úspěchů. Americká invaze do Iráku a vzestup antiamerických nálad v Jemenu stejně jako ve zbytku arabského světa byly spolu s podporou Saleha Spojeným státem některými faktory, které vedly k radikalizaci tohoto hnutí. V zajdských mešitách a školách se opakoval Husseinův slogan „Smrt Americe, smrt Izraeli, prokletí Židům, vítězství islámu.“ Saleh viděl toto rostoucí hnutí jako hrozbu pro svůj režim a v roce 2004 byly zatčeny stovky al-Houthiho stoupenců. Poté Saleh nařídil zatčení samotného Husseina. Nicméně Hussein unikl a odpověděl zahájením povstání proti jemenské vládě. Hussein al-Houthi byl sice v září 2004 zabit, ale jeho smrt poskytla zajdskému hnutí potřebného mučedníka, a nakonec mu dala i jméno Houthis (Húťi) (Ardegmani 2019).

Husseinova smrt ukončila první kolo bojů v zajdské baště Saada. Poté vláda vyhlásila své vítězství, přestože povstání mělo ještě daleko k porážce. Druhé kolo bojů proběhlo na jaře 2005, když Husseina ve vedení povstalců nahradil jeho otec Badr al-Din al-Houthi. Opět Saleh vyhlásil vítězství, aniž by ho skutečně dosáhl. Amnestie pro členy hnutí Houthi nepřinesla výrazný pokrok a třetí válka v Saadě začala v listopadu 2005. Čtvrtá válka v Saadě začala v lednu 2007, kde konflikt nabyl sektářského i kmenového charakteru.

V červnu 2007 dohoda o zastavení nepřátelství přinesla krátkodobé uklidnění, ale nebyla plně realizována, což vedlo k dalšímu kolu konfliktu v březnu 2008. Saleh vyhlásil příměří v červenci 2008, ale šesté kolo konfliktu začalo v srpnu 2009 poté, co vláda obvinila Húťi z únosu humanitárních pracovníků. Operace

Spálená země v srpnu 2009 měla za cíl porazit povstání, ale vládě se to nepodařilo. Příměří bylo podepsáno v únoru 2010, ale boje neustaly.

V jižní části se projevovala nespokojenost s vítězstvím Saleha v občanské válce v roce 1994. Protesty vedly k vzniku hnutí Al-Hirak v roce 2006, které usilovalo o větší práva a rovnost ve sdílení zdrojů. Tvrdá reakce vlády a odpor Hútích zesílily protesty na jihu, kde bylo mezi lety 2007 a 2009 násilně potlačeno několik stovek protestujících (Pulkkinen 2017).

2.2 Vznik a průběh konfliktu

Během arabského jara v roce 2011 se v Jemenu začaly rozšiřovat protesty proti vládě Saleha kvůli korupci, ekonomickým problémům a nedostatečnému zastoupení obyvatel. Protesty v Saná, Adenu a Taizzu byly brutálně potlačeny, což vedlo k rozšíření koalice protestujících. Navzdory tlaku Saleh odmítal rezignovat, což eskalovalo do ozbrojených střetů mezi jeho stoupenci a opozicí, včetně kmenů. I přes dohodu o příměří vláda opět použila sílu proti protestujícím, což vyvolalo další násilí v Taizzu. Vládní síly byly nakonec vyhnány z města protestujícími. Vláda zvolila násilí proti lidem v Jemenu a násilí byla odpověď lidu. Boje pravidelně vypukaly v Saná, Taizzu a v dalších jemenských městech.

Dne 3. června došlo k bombovému útoku na prezidentský palác v Saná, při němž byl Saleh vážně zraněn, což ho přimělo k odchodu do Saúdské Arábie. Násilí však neustalo ani v jeho nepřítomnosti. Saleh se vrátil do Jemenu v září, ale když dokonce jeho silní saúdští spojenci, kteří ho podporovali v boji proti Hútím, navrhli, aby odešel, nakonec souhlasil se smlouvou navrženou GCC. Saleh přenesl svou autoritu na viceprezidenta Abd Rabbuha Mansura Hadího výměnou za právní imunitu pro sebe a svou rodinu. Po třiatřiceti letech u moci byl Ali Abdullah Saleh konečně sesazen. Hadí byl v únoru 2012 zvolen prezidentem ve volbách bez alternativy (Britannica 2021). V roce 2013 byla

zřízena Národní dialogová konference pod vedením prezidenta Hadího a zástupců všech hlavních politických sil v zemi s cílem nabídnout program pro řešení široké škály problémů v Jemenu (National Dialogue Conference 2012). V lednu 2014 podepsala Národní dialogová konference dokument NDC, který souhlasil s prodloužením Hadího prezidentství o další rok, s 50–50 rozdělením parlamentu, s transformací Jemenu na federální stát a se zavedením náboženské svobody, která měla uspokojit šíitské zajdovce. Tento dokument však nebyl přijat Húťími a některými jižními silami. Absence konsensu nakonec znamenala, že tento pokus o reformu neměl smysl (Al-Madhaji 2016). Očividně se přechodová vláda hroutila a strany, které měly největší zájem o její zánik – Húťí a bývalý prezident Saleh, který chtěl znovu zaútočit, se snažili využít situaci. Navzdory několikaleté válce s Húťími se Saleh rozhodl s nim spojit, aby mohl bojovat proti vládě (Aljazeera 2015).

V září Húťí a Saleh zaútočili na Saná, kde protestovali lidé proti zvýšení cen paliv. Mezitím se Saleh postavil jako osoba, která může obnovit stabilitu v Jemenu. Spojenci této nepravděpodobné spolupráce mezi Salehem a Húťími obsadili Saná v září 2014, donutili Hadího rezignovat na začátku roku 2015 a uprchnout do Saúdské Arábie. Ta spolu s několika dalšími arabskými státy spustila intervenci s cílem porazit Houthiho povstání v Jemenu a znovu instalovat vládu u moci. Tato saúdská intervence donutila Húťí ustoupit na sever a západ, nicméně koalice Húťí–Saleh stále kontrolovala většinu severozápadního Jemenu. Jak bojovali s al-Kaidou na jihu a vládními silami na jihu a východě. Nakonec nevyhnutelně začaly vnitřní boje. V roce 2017 Saleh veřejně odsoudil Húťí a vyzval každého, aby proti nim bojoval. Nicméně byl zabit Húťími v prosinci 2017 (Aljazeera 2019). V prosinci 2018 OSN přivedla vládu a Húťí k jednacímu stolu, ale i přes předběžnou dohodu se jednání nakonec zhroutila (Nebhay 2018). V letech 2020–21 Húťí výrazně postoupili v na ropu bohaté provincii Marib i přes těžké bombardování ze strany Saúdů. V září 2021 oznámili také

obsazení provincie Al Bayda (ACLED 2023). Boje mezi Húťími a vládními silami se do roku 2023 výrazně zmenšily co do intenzity (ACLED 2024).

Húťí, síly pro Saleha a Saúdy podporovanou vládu, nebyly jedinými aktéry, bojujícími v této občanské válce. Další důležitou silou byla Jižní přechodná rada. Myšlenka jižního separatismu nikdy úplně nezmizela, a i když se jih nominálně přidal na stranu vlády, vztahy nikdy nebyly hladké. V dubnu 2017 prezident Hadí odvolal guvernéra Adenu Aidaruse al-Zoubaidiho a obvinil ho z blízkých vztahů se Spojenými arabskými emiráty. Al-Zoubaidi jako reakci vyhlásil Jižní přechodnou radu (STC) a převzal kontrolu nad Adenem. Rada byla podporována Spojenými arabskými emiráty a nyní byla otevřenou vzpourou proti Saúdy podporované vládě. Vládní síly se pokusily získat zpět Aden a v srpnu 2019 tomu byly velmi blízko, ale útoky Spojených arabských emirátů zastavily jejich postup. V dubnu 2020 Jižní přechodná rada vyhlásila samosprávu, což v podstatě znamenalo nezávislost. Rada skutečně převzala kontrolu nad jihozápadní částí Jemenu včetně Adenu, Hadramautu, Abyanu a tak dále. Pod tlakem ze strany Saúdů Spojené arabské emiráty Jemen opustily v roce 2020, když se Jižní přechodná rada připojila k prezidentské vládě, která je mezinárodně uznávanou vládou Jemenu, přestože stále má separatistický program. Al-Zoubaidi je v současné době místopředsedou prezidentské vlády (Johnson 2022).

V současné době vypadá de facto politická mapa Jemenu docela chaoticky, skládá se z území centrální vlády, jejích húťiovských nepřátel, separatistické Jižní přechodné rady, a polonezávislých kmenových válečníků a fundamentalistických skupin, jako je al-Kaida. Vláda spoléhá na Saúdkou Arábii a kmenovou podporu a je vedená prezidentskou vládou, složenou z lidí s velmi odlišnými zájmy. Húťí jsou zase podporováni Íránem. Redukovat je na pouhé proxy Teheránu by bylo příliš zjednodušující. Bojují proti Saúdské Arábii a Spojeným arabským emirátům již více než deset let a bylo přirozené, že hledali spojence. Írán byl více než ochoten posílit skupinu, která bojuje proti jednomu z jeho hlavních nepřátel,

Saúdské Arábii, a rozšířit tak svůj geopolitický vliv v procesu. Skutečnost, že obě strany jsou šíitské, usnadnila tento svazek.

Obrázek 1: KochenBurger 2023

2.3 Vnitřní aktéři

Hlavními vnitřními aktéry v konfliktu jsou legitimní vláda Jemenu a povstalecké hnutí Ansar Allah. Dále je tu Jižní přechodná rada (STC), působící na jihu země. Ta v současné době podporuje legitimní vládu, ale má za cíl secesi a navrácení hranic, jak tomu bylo před rokem 1990. Dále na území působí teroristické organizace al-Kaida a Islámský stát.

2.3.1 Hútí (Ansar Allah)

Jedená se o kmen ze severu Jemenu, který se začal organizovat v 90. letech minulého století. Tvoří jednu třetinu populace Jemenu a vyznává verzi šíitského islámu, známou jako zajdismus, jež je rozdílná od hlavního proudu vyznávaného v Íránu. Jejich název pochází od jejich zakladatele Husseina al-Houthiho, ale

jejich oficiální název je Ansar Allah, což je v překladu následovníci Boha. Důvody jejich odporu zahrnují politickou, ekonomickou a kulturní marginalizaci, ekonomický útlak a diskriminaci v zjednských oblastech. Nejdříve nechtěli nezávislost, ale spíše autonomii v oblastech, kde byly dominantní. S posílením hnutí je začal prezident Saleh vnímat jako vážnou výzvu své vládě, kterou bylo nutné eliminovat. V letech 2004 až 2010 došlo k několika bojům mezi Salehovým režimem a hnutím. Po smrti prvního vůdce hnutí v roce 2004 se hnutí začalo rozšiřovat pod vedením Abdula Malika al-Hútiho, bratra prvního vůdce, a získávalo větší podporu pomocí obchodu se zbraněmi na černém trhu. Prezident Saleh začal Húti označovat jako íránské proxy a v listopadu 2009 provedla Saúdská Arábie první vojenský zásah proti tomuto hnutí.

Húti se aktivně zapojili do protestů za reformy v roce 2011 a po smrti Saleha v roce 2012 uzavřeli spojení se svým bývalým nepřítelem, exprezidentem Salehem, proti prezidentu Hádímu a jeho stoupencům. Díky tomuto spojení se jim podařilo ovládnout hlavní město Saná v září 2014 (Juneau 2016, 651-653).

Současně s Hádího nuceným odstoupením a jeho útekem do Adenu Húti postoupili také na jih. V současnosti jsou důležité části severního Jemenu a Sany pod kontrolou Hútích.

Húti mají širokou podporu v zemi, ačkoli některé analýzy tvrdí, že jejich vzestup je spojen s íránskou a libanonskou podporou (Zweiri 2016, 13). Samotné hnutí se však označuje za nezávislé na zahraničním vlivu, včetně íránského (Esfandiary and Tabatabai, 2016, p. 157). Jejich vzestup lze spíše přičítat regionální politické fragmentaci, kmenovým rozdíly a nedostatku centrální autority v zemi. V současné době již není hnutí jen nábožensky orientované a jejich problémy jsou reálné a lokální, převážně spojené s požadavky na lepší životní podmínky, proporcionální zastoupení a ochranou práv menšin, jak například tvrdí Arimatsu a Choudhury (2014, s.26).

2.3.2 Jižní přechodná rada (STC)

Za jejím vznikem roku 2017 stojí Spojené arabské emiráty. Původně se jednalo o hnutí Al-Hirak, Jižní hnutí za nezávislost. Toto hnutí mělo za cíl obnovení nezávislého Jižního Jemenu. Protesty a politický nesouhlas byly zprvu hlavním nástrojem. Jejich snahy byly ignorovány a efekt těchto demonstrací byl minimální. Roku 2015 nastala změna a relevantnost tohoto hnutí, když se povstalci posílení Salehovými přívrženci snažili dobýt jižní oblasti. Milice spojené s Jižním hnutím sehrály klíčovou roli v obraně těchto oblastí a následného vytlačení povstaleckých sil z těchto oblastí s pomocí SAE. Po těchto vítězstvích se začalo postupně odklánět od legitimní vlády. Hádí ve snaze získat jejich podporu dosadil několik vlivných členů tohoto hnutí do důležitých politických pozic, ovšem díky tomuto kroku nabralo hnutí na vlivu, začalo se odklánět od vlády a vztah se posunul k rivalství. (Salisbury 2021).

Prezident tyto členy roku 2017 ze strachu z jejich vlivu odvolal z funkcí. Právě tito úředníci téhož roku za pomoci SAE založili Jižní přechodnou radu (STC), jak ji známe dnes. V roce 2018 došlo k několika vojenským střetům mezi vládou a STC, té se podařilo dobýt přístavní město Aden, ale také Al-Dhale, Lahj a část západní oblasti Abyan. Tyto střety byly ukončeny až Rijádskou dohodou za pomoci Spojených arabských emirátů (Johnson 2022). Právě díky této dohodě se postavení STC zvýšilo, umožnilo se jí účastnit se mírových jednání, což navyšuje její legitimitu (Salisbury 2021). V současné době je STC součástí prezidentské rady a udržuje si značný vliv, hlava STC Aidarus al-Zoubaidi v ní zastává funkci viceprezidenta. Od roku 2023 v ní drží členové STC tři křesla z osmi (AlTaher 2023).

2.3.3 Legitimní vláda (hádiovští lojalisté)

K roku 2024 disponují ozbrojené složky legitimní vlády s okolo 67 tisíci osobami včetně paramilitantních skupin (Global Fire Power 2024). Roku 2014 došlo

k roztržnění sil, kdy značná část armády stále loajální k bývalému prezidentu Salehovi přeběhla na stranu povstalců, tou dobou podporující Húti. Vinu do značné míry může nést i tehdejší prezident Hádí, kterému byla vyčítána absence stability (Alshuwaiter 2020).

Po začátku války byla hlavní tíha bojů na bedrech zbytku vládní armády, ta prošla reformami po připojení koalice vedené Saúdskou Arábií. Výcvik probíhal s pomocí Saúdské Arábie, SAE a USA. Vrchním velitelem sil byl prezident Hádí, který roku 2022 rezignoval na svou funkci a vznikla prezidentská rada, jenž má nyní pod sebou i armádu. Jejím cílem je v současné době udržení legitimní vlády a porážka povstalců, či příměří (Jones 2021).

2.3.4 AQAP a ISIS

Al-Kaida Arabského poloostrova (AQAP) vznikla roku 2009. Jejich vedení je tvořeno lidmi se zkušenostmi s Afghánistánem. Předtím než Saleha nahradil Hádí, existovaly hlasy, jež poukazovaly na jeho údajné spojení s AQAP. Údajným důvodem měla být finanční a materiální pomoc ze strany USA, jež se v tomto období aktivně angažovali v boji proti terorismu (Robinson 2022). AQAP nemá jednotnou strukturu, verbuje ostatní džihádistické skupiny. Tyto skupiny poté fungují dál, slouží k tomu, aby pomáhaly AQAP se zbavit negativního pohledu spojeného s touto organizací. Hlavním úkolem AQAP je aktivní střetávání se s nepřáteli, místní skupiny se věnují obnově infrastruktury, zabezpečení dodávek potravin, bezpečnosti v regionech a dodržování práva šaría. Politická nestabilita a rozptýlenost jemenské armády posílily AQAP. Během arabského jara vyplenili jejich stoupenci zneužily nestabilní situace a získali vojenský materiál, to jim umožnilo se rozšířit. Získali kontrolu nad provinciemi Abyan a Shabwa v roce 2011 a městem Mukalla v roce 2015. Jejich vliv roste, ale podpora civilistů klesá (Clausen 2017).

Co se týká Islámského státu, ten se objevil později, začal se v Jemenu projevovat okolo roku 2014. První větší akcí byly sebevražedné útoky v hlavním městě roku 2015. Došlo k prvnímu střetu mezi al-Kaidou a IS, kdy se AQAP distancovala od útoku na náboženské místo. IS se zaměřil na útoky v hlavním městě a Adenu, cílil na vládní a povstalecké představitele. Útočil na vojenské budovy a mešity. Cílí i proti Saúdské Arábii, snaží se poničit prestiž jež si udržujeme jakožto strážce posvátných míst muslimské víry. IS má v Jemenu mnohem slabší členskou základnu než právě AQAP a nedaří se mu tak dobře integrovat do společnosti. Jejich velení je složeno z cizinců, na rozdíl od AQAP. Silná místní identita a rozvinutá tradice v Jemenu brání IS v plné integraci do společnosti. Na rozdíl od AQAP, která s tímto prvkem umí pracovat a je integrovanější. Počet bojovníků IS v Jemenu je odhadován na pouhých několik stovek, kteří jsou často bývalými příslušníky al-Kaidy (Clasuen 2017).

2.4 Vnější aktéři

Konflikt v Jemenu má své kořeny v jeho historii, postupem času se v něm začalo angažovat několik vnějších aktérů. Saúdská Arábie v čele koalice a Írán jsou v tomto konfliktu nejpodstatnějšími aktéry. Aby bylo možno správně vyhodnotit tento konflikt, je důležité nejprve chápat, jakým způsobem jsou tito aktéři do konfliktu zapojeni a jaké jsou jejich cíle. Mimo Saúdskou Arábii a Írán jsou v konfliktu zapojeny i USA, ale i Spojené arabské emiráty (UAE), kteří v Jemenu působí různými způsoby.

2.4.1 Saúdská Arábie

Saúdská Arábie vždy pozorovala Jemen, pokud to vyžadoval jejich národní zájem, zasahovali do Jemenu přímo či nepřímo. Nejdlejší hranice s Jemenem (přes 1300 km) a několik dalších faktorů jako jsou migrační toky z Jemenu do Saúdské Arábie, bezpečnostní výzvy, hospodářské vztahy a vztahy s místními kmeny formovaly saúdskou zahraniční politiku směrem k Jemenu. Přestože

Jemen není tak bohatý svými zdroji, i tak rodina Saúdů viděla v Jemenu jako prestižní a posilující jejich legitimitu (Esfandiary, Tabatsbai 2016: 155-156). Již od svého vzniku měla rodina Saúdů na Arabském poloostrově velké ambice a silný Jemen by jim mohl stát v cestě, ale zároveň příliš slabý Jemen může vést k problémům, které by se mohly přenést do Saúdské Arábie (Stenslie 2013).

Také současný konflikt vede saúdskou elitu k znepokojení o jeho vývoj. Saúdové rozumějí tomu, že slabá centrální vláda přispívá k stoupající moci Hútích, kteří mají vazby na jejich regionálního nepřítele – Írán. Kromě toho rozšíření vlivu skupin jako je AQAP či ISIS má negativní bezpečnostní důsledky pro Saúdskou Arábii. Proto usilují o politickou stabilitu a územní integritu Jemenu, čehož má dosáhnout silná centrální vláda. Proto podporuje legitimní vládu současného prezidenta Hádího pomocí přímého vojenského zásahu na území Jemenu (Rugh 2015: 151). Tuto intervenci podpořily další členové Rady pro spolupráci arabských států v Perském zálivu (GCG). Kampaň pod názvem operace „Rozhodující bouře“ začala 26. března 2015, zahrnovala koalici Saúdské Arábie, Spojených arabských emirátů, Bahrajnu, Egypta, Jordánska, Kuvajtu, Maroka, Súdánu a Kataru. Hlavními cíli operace je snaha o stabilizaci jemenských hranic a prevence nežádoucích vlivů, zejména ze strany Íránu a teroristických skupin jako AQAP. Dalším faktorem je ochrana zájmů Saúdské Arábie v rámci globálního boje proti terorismu a zachování regionální stability. V neposlední řadě Saúdové považují úspěšnou operaci za klíčový krok k posílení svého vlivu v regionu a k zajištění bezpečnosti trasy Bab al Mandab, která je strategicky důležitá pro mezinárodní obchod. (CEIP 2016).

Zapojení Saúdské Arábie v Jemenu v současné době existuje převážně formou vzdušných útoků na povstalecké pozice. Za zmínku také stojí, že Hútí se netají tím, že neuznávají severní hranice se Saúdy a tvrdí, že jsou připraveni tato území dobýt zpátky. (Orkaby 2015)

2.4.2 Islámská republika Írán

Islámská revoluce roku 1979 znamenala změnu politiky Íránu z prozápadní a sekulární země na antizápadní teokracii. Tato změna vedená Chomejním si kladla za cíl exportovat revoluci do jiných zemí, což vyvolalo napětí s regionálními státy a vedlo k izolaci Íránu. Vztahy Íránu se Saúdskou Arábií jsou napjaté zejména kvůli soutěži o vedení muslimského světa. Írán si vytvořil spojení jak se státními, tak s nestátními aktéry, aby rozšířil svůj vliv v regionu, podporující spojence jako je Bashar al-Asad v Sýrii a navazující blízké vztahy s iráckými šíitskými politickými elitami a ozbrojenými skupinami jako Hizballáh a Hamás. Írán podporou těchto aktérů má za cíl stát v cestě působení Saúdské Arábie, Izraele a USA, aniž by musel být sám vtažen do přímé konfrontace. Těmito spojeními má za cíl získat strategický vliv na oblasti jako Adenský záliv, Bab al Mandab anebo Rudé moře.

Írán v současné době podporuje hnutí Hútí především finančně, materiálně nebo i výcvikem vojáků (Hiro 2018). Írán také poskytl balistické rakety a UAV systémy, což umožnilo útoky na saúdské území (U.S. Central Command 2024). Pro tuto tvrzení je nespočet důkazů jako zachycení dodávek zbraní (Robinson 2024) (Chivers a Schmitt, 2017). Přesto je však několik rozdílů oproti jiným skupinám, napojeným na Írán. Například oproti Hizballáhu či irácké Badr organizaci, nebyli Hútí založeni s iránskou pomocí a ani se nevidí jako podřízení Íránu. Přestože spolu sdílejí nevráživost vůči USA či ideologickou spřízněnost, bylo by mylné je označit jsou další iránskou proxy skupinu, ale spíše ochotného partnera Íránu. Tomu také odpovídá pomoc, jíž se Jemenu ze strany Íránu dostává. Jedná se spíše o skromnou investici, která má za cíl udržet Saúdskou Arábii v konfliktu a vyčerpat ji, jelikož je v konfliktu zapojena v mnohem větší míře než Írán. Iránská podpora neovlivnila cíle ani schopnost hnutí být zakotvené v oblasti, ani její mobilizační schopnosti. Co se týče financí, tak je možno tvrdit,

že hnutí si udržuje silnou finanční základnu i bez íránské pomoci. (Juneau 2016: 647-656).

2.4.3 USA

Působení USA v Jemenu je propojeno s bojem proti terorismu, který v Jemenu představovala al-Kaida. V roce 2011 začala USA vojenskou operaci proti AQAP se souhlasem bývalého prezidenta Saleha. Operace USA proti cílům AQAP v Jemenu zahrnovala jak bombové útoky na tábory AQAP pomocí bezpilotních letounů, tak i unilaterální pozemní operace (Scahill 2011: 13). Kromě toho USA pomáhaly trénovat vojenské síly Jemenu a poskytovaly jim vojenský materiál. Americká kampaň proti AQAP pokračovala za vlády prezidenta Hadího intenzivněji. Kromě AQAP vyvolávaly obavy ve Washingtonu také aktivity Islámského státu působícího v Jemenu. Ačkoli Islámský stát není tak silný jako AQAP, je mu přičítána zodpovědnost za několik sebevražedných bombových útoků v hlavním městě (Rugh, 2015: 150). Trvalá politická nestabilita a chaos v zemi vedly USA k intenzifikaci útoků na jižních částech země.

Kromě boje proti radikálním teroristickým sítím USA podporovaly operaci vedenou koalicí pod vedením Saúdské Arábie v Jemenu. Washington nebyl spokojen s možným pádem vlády prezidenta Hadího, která byla přátelská k USA. Podobně jako síly koalice pod vedením Saúdské Arábie Washington uznával vládu prezidenta Hadího jako legitimní na rozdíl od ozbrojených opozičních skupin v zemi. Aby podpořily operaci vedenou Saúdskou Arábií, USA poskytly vojenskou logistickou a zpravodajskou pomoc a vyslaly americké válečné lodě do Adenského zálivu a Rudého moře, aby odradily Írán od přímého zapojení do konfliktu (Rugh, 2015: 150). Od islámské revoluce v roce 1979 vedly problematické vztahy mezi Saúdskou Arábií a Íránem na jedné straně a mezi USA a Íránem na straně druhé k dlouhodobému spojení mezi USA a Saúdskou Arábií. Přesto v tomto spojení existovaly názorové rozpory

ohledně Íránu. Například Saúdská Arábie kritizovala jednání administrativy prezidenta Obamy s Íránem, které vedlo k jaderné dohodě z roku 2015 mezi Íránem a mezinárodní komunitou (Calabresi, 2015, s. 26).

Tato nedůvěra Saúdské Arábie vůči Íránu byla krátkodobého charakteru, neboť s nástupem Donalda Trumpa do funkce amerického prezidenta nabraly vztahy mezi Washingtonem a Rijádem znovu na významu, protože první zahraniční návštěvou Trumpa v květnu 2017 byla Saúdská Arábie, která byla svědkem 110miliardového vojenského obchodu mezi oběma zeměmi (Niarchos, 2018, s. 34). Saúdská Arábie byla jedním z nejdůležitějších zákazníků amerického zbraňového průmyslu. Prodeje zbraní Saúdské Arábii byly považovány americkými tvůrci zahraniční politiky za dobrou strategii, jak podpořit kampaně Saúdů proti teroristickým skupinám v Jemenu a jak zvrátit vliv Íránu v regionu (ibid.).

2.4.4 Spojené arabské emiráty (SAE)

SAE sehrály v jemenském konfliktu významnou roli jakožto aktivní člen koalice vedené Saúdskou Arábií proti Hútí povstalcům v roce 2015. SAE měly tři cíle:

Zaprvé, chtěly být dobrými spojenci Saúdské Arábie a Spojených států, proto pomáhaly v boji proti Hútím a radikálním islamistickým skupinám jako al-Kaida. SAE poskytovaly plnou podporu Saúdské Arábii a USA jak na bojišti v Jemenu, tak i při útocích proti teroristickým cílům. Zadruhé, chtěly oslabit Muslimské bratrstvo v regionu, což v Jemenu znamenalo stranu Al-Islah. SAE financovaly místní milice, které operovaly mimo kontrolu jemenské vlády a sloužily jako nástroje pro oslabení strany Al-Islah a jejích spojenců.

Posledním cílem je posílit svou pozici jako obchodní a logistické centrum mezi Afrikou a Asií, což vedlo k jejich zájmu o strategické pobřeží a námořní trasy včetně těch v Jemenu. SAE se zaměřily na zajištění klíčových pobřežních

oblastí a námořních tras, které jsou pro region strategicky důležité. Tyto kroky umožnily SAE chránit své ekonomické zájmy a posílit svou roli jako obchodní a logistické centrum v regionu.

SAE rychle převzaly aktivní roli v Jemenu a pomáhaly vytlačit Húti z jižního přístavního města Adenu. Postupně vytvářely a financovaly místní milice, které operovaly mimo kontrolu jemenské vlády a sloužily jako jejich proxy síly. Tato opatření umožňovala SAE dosáhnout svých cílů, získat kontrolu nad místními ozbrojenými skupinami a chránit námořní trasy v oblasti.

Nicméně dlouhodobá angažovanost ve válce v Jemenu způsobila, že SAE začaly přehodnocovat svou účast v konfliktu. Vyšší počet obětí a rostoucí reputační škody vyvolaly nutnost přehodnocení strategie a jejich vojenské síly z Jemenu stáhly. Přes toto stažení si SAE udržuje velký vliv nad STC, jež je součástí jemenské vlády, a dále si drží kontrolu nad řadou milic, které pomáhaly vycvičit během svého působení v zemi. To jim zajišťuje značný vliv v oblasti i bez vojenské přítomnosti (Johnsen 2022).

3 Analýza konfliktu

Koncepty občanské války a zástupného konfliktu byly nastíněny v teoretické části. Tato kapitola se zaměřuje na analýzu tohoto konfliktu, na základě, kterého bude rozhodnuto, o jaký z těchto konceptů se jedná. Shoda o tom, čím vlastně konflikt v Jemenu je, nepadá ani mezi autory. Někteří jej označují jako občanskou válku, druzí zase jako zástupný konflikt, další jako vnitrostátní konflikt se zahraniční účastí.

Charakteristickým rysem konfliktu v Jemenu je jeho komplikovanost a komplexnost, působí v něm hned několik různých aktérů, a to státních i nestátních, vnitřních i vnějších, se svými často protichůdnými cíli. Samotný konflikt postupem času zásadně změnil svou podstatu, ta největší změna nastala počátkem saúdské intervence. Právě tato intervence je v rozporu s jedním

z hlavních předpokladů, kterým je absence zahraničního aktéra (většinou cizího státu).

3.1 Důkazy pro občanskou válku

V první řadě je důležité případ Jemenu rozdělit na dvě části. První část bude období 2014/2015 až březen 2015, tedy před vojenskou intervencí Saúdské Arábie. Druhá část bude období od intervence po současnost.

Co se tedy týče prvního období, to můžeme označit jakožto občanskou válku. Jak bylo stanoveno v teoretické části, jedná se o násilný ozbrojený konflikt mezi vládními silami s jednou či více povstaleckých skupin na území tohoto státu, zároveň dochází během jednoho roku k úmrtí více než tisíce osob (Sulz 2019) (The World Bank 2022) a do konfliktu nejsou dosud zapojeni další externí aktéři. Na obrázku č.1

Obrázek 2: Mapa Jemenu podle kontroly různých skupin (2015)

Zdroj: Baron Adam (2015)

Poté tu máme období po intervenci koalice vedené Saúdskou Arábií, tedy období od konce března 2015 až po současnost. Tato událost změnila občanskou válku v Jemenu, došlo k připojení dalšího aktéra, tedy Saúdské Arábie a jejích spojenců. Jak již bylo řečeno, intervence se uskutečnila na popud tehdejšího prezidenta Hádího, který utekl z Jemenu právě do Saúdské Arábie.

Právě toto aktivní zapojení ze strany Saúdské Arábie a její koalice nám znemožňuje tento konflikt nazvat občanskou válkou. Klíčový prvek pasivity vnějších zemí byl narušen. A proto je potřeba se ohlédnout za konceptem vnitrostátního konfliktu se zahraniční účastí, tento koncept se od občanské války liší právě zásahem vnějšího státu, do již probíhajícího konfliktu, což se v případě Jemenu stalo již zmiňovanou intervencí koalice. Přestože v současné době válka stále trvá, účast Saúdské Arábie se limituje hlavně na vzdušné útoky nebo námořní blokádu. Jako důkaz aktivní podpory Saúdů směrem k jemenské vládě nám může sloužit právě četnost raketových útoků provedené Saúdy. Mezi lety 2015–2022 bylo provedeno přes 25 tisíc vzdušných útoků (Yemen Data Project nedatováno).

Dalším hráčem, který by měl být zmíněn, jsou Spojené arabské emiráty (UAE), ty jsou v konfliktu také přímo zapojené, jelikož byly jedním z aktivnějších členů saúdské koalice. Postupem času se však rozhodly hrát větší roli, když pomohly založit STC a udržují si nad nimi významný vliv s cílem mít pod kontrolou námořní obchodní cesty mezi Afrikou a Asií. Jak již bylo zmíněno v předešlých kapitolách, tak i UAE měly svůj vojenský personál na území Jemenu a aktivně zde působily.

3.2 Důkazy pro zástupný konflikt

Co se týče zástupného konfliktu v Jemenu, tam je situace komplikovanější. Jak již bylo řečeno v minulé podkapitole, tak jsem navrhl, aby byl tento konflikt bráný jako vnitrostátní konflikt se zahraniční účastí. Co nám nedovoluje tento

konflikt nazvat jako zástupný, je fakt, že v teoretické části, zabývající se definicemi zástupného konfliktu byla stanovena podmínka, že v konfliktu musí operovat alespoň dva vnější aktéři střetávající se právě přes své podporované frakce, což není případ Jemenu kvůli aktivní účasti Saúdské Arábie a její koalice. Írán na druhou stranu v tomto konfliktu není aktivně/vojensky zapojen. Írán zde figuruje spíše jako podporovatel Hútích, například materiálně. Přítomnost Íránu může vidět jako snahu o oslabení Saúdů a ohrožení status quo, který jim vyhovoval. Taky vyvstává otázka, jaký vliv má vlastně íránská podpora na tento konflikt a jakým způsobem mají vliv na hnutí Houthi. Hnutí Houthi nebylo žádným způsobem tlačeno Íránem k ozbrojenému střetnutí s vládou, to pramenilo z nespokojenosti s politickou situací v zemi a vysokou korupcí, jak například tvrdí Karakir (2018: 142). Co se týče materiální a finanční pomoci, tak jak bylo zmíněno v předešlých kapitolách, hnutí na této podpoře není závislé, a udržuje si vlastní finanční a materiální základnu i bez íránské pomoci (přestože množství pomoci není pro definici zástupného konfliktu klíčové, přišlo mi, že by to mělo být zmíněno). Hnutí Houthi a Írán spojuje několik faktorů, jako nevráživost vůči USA, Izraeli či Saúdské Arábii. Co se týče otázky náboženství, jež je často zmiňována, tak i tam dochází ke komplikacím, přestože vyznání tohoto hnutí je šíitské, takže je paradoxní, že má spíše, co se týká formy praktikování, blíže k sunnitské větvi islámu (Sharp 2019: 3).

4 Závěr

Jemen je země, jež trpí mnoha problémy, mající své kořeny v jeho komplikované historii. Situace v Jemenu, jak ji známe dnes, je výplodem nezvládnutého procesu unifikace, politické a ekonomické marginalizace, existence dvou mocenských center na jihu a severu země.

Mezi lety 2014/2015 se Jemen ocitl ve válce, která trvá do současnosti. Jedná se o velice komplexní konflikt, jež zahrnuje několik vnitřních a vnějších aktérů, kteří mají protichůdné zájmy. Právě tyto protichůdné zájmy jsou důvod, proč se Jemen nedokázal po téměř deseti letech dostat z této spirály násilí, ve které spolu soupeří dva hlavní aktéři: Jemenská legitimní vláda podporovaná Saúdskou Arábií a její koalice, jež později i přímo intervenovaly do konfliktu povstaleckým hnutím Houthi, které je nepřímo podporováno Íránem a také Jižní přechodnou radou, secesionistickým hnutím, podporovaným ze Spojených arabských emirátů, jež jsou v současné době na straně legitimní vlády, ale od svých požadavků o nezávislost nepolevují. Právě tato komplexnost a vztahy mezi různými aktéry, jež v konfliktu mají různé cíle, vedly mezi pozorovateli k otázce: *Je konflikt v Jemenu občanská válka nebo zástupný konflikt?*

Pro zodpovězení této otázky bylo nejdříve nutné nastavit parametry na základě definic obou těchto konceptů, na kterých byla postavena odpověď, a dále pochopit historii tohoto konfliktu a co k němu vedlo. Tento konflikt je potřeba rozdělit na dvě části, a to před a po intervenci koalice Saúdské Arábie. Co se týče první části, ta splňuje všechny podmínky pro to, aby byla definována jako občanská válka. Druhá část je moment, kdy se konflikt v Jemenu stává „zmezinárodněným“, tedy nastupuje nový vnější aktér, který se nyní konfliktu účastní přímo, tedy vojensky. Tento fakt nás posouvá do nové roviny, a to je občanská válka/vnitrostátní konflikt se zahraniční účastí, čímž můžeme konflikt od intervence roku 2015 nazvat. To samozřejmě neznamená, že hlasy označující tento konflikt za zástupný jsou úplně mylné. Regionální ambice, jejichž se stal Jemen obětí, jsou nepopíratelné. Írán, hlavní rival Saúdské Arábie, zneužil tento

konflikt a udělal z něj nástroj pro ukázkou svých zájmů v oblasti, udržení Saúdů v konfliktu a jejich oslabení za poměrně výhodnou investici oproti Saúdům, již nesou tíhu aktivního zapojení. Toto vše však nevyhovuje nastaveným parametrům, a proto konflikt v Jemenu není možné označit jako zástupný konflikt.

Cílem bakalářské práce bylo rozhodnout, zda se jedná o občanskou válku či zástupný konflikt. Toho bylo docíleno analýzou historického pozadí konfliktu, jeho průběhu, působení vnitřních a vnějších aktérů a jejich cílů a v poslední řadě charakteru tohoto konfliktu.

Použité zdroje:

A History of Modern Yemen 2000 1. edice Paul Dresch Wayback Machine. (nedatováno).

(<https://web.archive.org/web/20110515010519/http://lcweb2.loc.gov/frd/cs/prfiles/Yemen.pdf>, 18.03.2024).

ACLEDD. (2023). *Beyond riyadh: Houthi cross-border aerial warfare (2015-2022)*. 01.17.2023. (<https://acleddata.com/2023/01/17/beyond-riyadh-houthi-cross-border-aerial-warfare-2015-2022/>, 16.04.2024).

Ahram, A. (2011). *Proxy warriors: the rise and the fall of state sponsored militias*. Stanford: Stanford University Press.

Al Jazeera (2019). *Yemen War: 5 years since the Houthis' Sanaa takeover*. 11.5.2015. (<https://www.aljazeera.com/news/2019/9/21/yemen-war-5-years-since-the-houthis-sanaa-takeover>, 17.04.2024).

Al Jazeera. (2015). *Yemen's Saleh declares alliance with houthis*. 11.5.2015 (<https://www.aljazeera.com/news/2015/5/11/yemens-saleh-declares-alliance-with-houthis>, 17.04.2024).

Al-Bab. (nedatováno). *Yemen's presidential election, 1999*. (<https://albab.com/albab-orig/albab/yemen/pol/pres99/nominations.htm>. 22.04.2023).

Al-Madhaji, M. (2021). *How Yemen's post-2011 transitional phase ended in war*. Sana'a Center For Strategic Studies. 21.09.2021 (<https://sanaacenter.org/publications/main-publications/39>, 19.04.2024).

Alshuwaiter, M. (2020). *President Hadi and the future of legitimacy in Yemen*. Middle East Institute. 14.04.2020 (<https://www.mei.edu/publications/president-hadi-and-future-legitimacy-yemen>. 26.04.2024).

AlTaher, N. (2023). *Yemen's Southern Transitional Council reshuffle strengthens body, analysts say*. The National News. 09.04.2023 (<https://www.thenationalnews.com/mena/2023/05/09/yemens-southern-transitional-council-reshuffle-strengthens-body-analysts-say/>, 11.04.2024).

ARDEGMANI, Eleonora. (2019). *The Houthis: Adaptable Players in Yemen's Multiple Geographies*. Milán, 2019.

Arimatsu L. and Choudhury, M. (2014). *The legal classification of the armed conflicts in Syria, Yemen and Libya*. Chatham House.

Baron, A. (2015). *Mapping the yemen conflict (2015)*. ECFR. 19.10.2015 (<https://ecfr.eu/special/yemen/2015-2/>, 13.04.2024).

Britannica (1999). *War of secession and political unrest*. Encyclopædia Britannica. 26.07.1999 (<https://www.britannica.com/place/Yemen/War-of-secession-and-political-unrest>, 21.04.2024).

Britannica (2024). *Arab spring*. Encyclopædia Britannica. 19.04.2024. (<https://www.britannica.com/event/Arab-Spring>, 25.04.2024).

Calabresi, M. (2015). *Caught in the cross fire*. TIME. 13.04.2015 (<https://time.com/magazine/south-pacific/3768795/april-13th-2015-vol-185-no-13-asia-europe-middle-east-and-africa-south-pacific/>, 29.04.2024).

Carnegie Endowment For International Peace. (2016). *What does Saudi Arabia want in Yemen?* 09.09.2016 (<https://carnegieendowment.org/sada/64525>, 28.04.2024).

Clausen, M.-L. (2017). *Islamic State in Yemen – A Rival to al-Qaeda? Connections*, 16(1), 50–62.

Congressional Research Service. 17. 9. 2019
(https://www.everycrsreport.com/files/20190917_R43960_0ae8aef063532aa48081bbedecd442b10277aa42.pdf, 18. 04. 2024).

DARWICH, M. (2018). The Saudi Intervention in Yemen: Struggling for Status. *Insight Turkey*, 20(2), 125–142.

Day, S. E. (2009). *Yemen postpones its April 2009 parliamentary elections*. Middle East Institute. 02.06.2009 (<https://www.mei.edu/publications/yemen-postpones-its-april-2009-parliament-elections>. 25.04.2024).

Deutsch, K. (1964): External involvement in internal wars. In Harry Eckstein (ed.): *Internal war: Problems and approaches*. New York, Free Press of Glencoe, pp. 95-117.

dialogue? *The Washington Quarterly*, 39(2), 157.

Esfandiary, D. and Tabatabai, A. (2016). *Yemen: An opportunity for Iran–Saudi*

Global Firepower. (2024). *2024 Yemen Military Strength*. 08.01.2024
(https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.php?country_id=yemen, 07.04.2024).

GROH, T. L. (2019). *Proxy War: The Least Bad Option* (1st ed.). Stanford University Press. s.29.

Hiro, D. (2019). *Cold War in the islamic world*. Oxford:Oxford University Press.

Chivers, C. J., & Schmitt, E. (2017). *Arms seized off coast of Yemen appear to have been made in Iran*. *The New York Times*. 10.01.2017
(<https://www.nytimes.com/2017/01/10/world/middleeast/yemen-iran-weapons-houthis.html>, 26.04.2024).

ICRC (2012). *Internal conflicts or other situations of violence – what is the difference for victims?* 10.12.2012

(<https://www.icrc.org/en/doc/resources/documents/interview/2012/12-10-niac-non-international-armed-conflict.htm>, 15.01.2024).

IFES Election Guide: (2023) Elections: Yemen Legislative apr 27 2003. 17.08.2023. (<https://www.electionguide.org/elections/id/310/>, 24.04.2024).

INTER-PARLIAMENTARY UNION. (nedatováno). *ELECTIONS HELD IN 1993.*(http://archive.ipu.org/parline-e/reports/arc/2353_93.htm, 20.04.2024).

Johnsen, G. D. (2022). *The UAE's three strategic interests in Yemen.* Arab Gulf States Institute in Washington. 24.02.2022 (<https://agsiw.org/the-uaes-three-strategic-interests-in-yemen/>, 12.04.2024).

Jones, S. G., Thompson, J., Ngo, D., Bermudez Jr., J. S., & McSorley, B. (2021). *The Iranian and houthi war against Saudi Arabia.* CSIS. 21.12.2021 (<https://www.csis.org/analysis/iranian-and-houthi-war-against-saudi-arabia>, 25.04.2024).

Juneau, T. (2016). Iran's policy towards the Houthis in Yemen: a limited return on a modest investment. *International Affairs* 92(3), 647-656.

KARAKIR, Í. A. (2018). Ongoing conflict in Yemen: A proxy war? *TESAM Akademi Dergisi*, 5(2), 142.

Kochenburger, A. (2023). *Rebuilding for the future: A spatial analysis of education reconstruction in Yemen.* New Lines Institute. 11.07.2023 (<https://newlinesinstitute.org/geo-economics/development/rebuilding-for-the-future-a-spatial-analysis-of-education-reconstruction-in-yemen/>, 19.04.2024).

Loveman, Chris. (2002) *Assessing the Phenomenon of Proxy Intervention, Conflict, Security and Development.* 2. 29-48.

Mumford, A. (2013). *Proxy warfare.* Oxford: Polity Press.

NATIONAL DIALOGUE CONFERENCE. (2016). Conference topics. National Dialogue Conference 2016. Vyd. Podzim 2012.

Nebehay, S. (2018). *Yemen peace talks collapse in Geneva after Houthi no-show*. Reuters. 8.9.2018. (<https://www.reuters.com/article/us-yemen-security-un/yemen-peace-talks-collapse-in-geneva-after-houthi-no-show-idUSKCN1LO08Z>, 19.04.2024).

Niarchos, N. (2018). *Making war: How U.S. support inflames the conflict in Yemen*. The New Yorker. 15.01.2018. (<https://www.newyorker.com/magazine/2018/01/22/how-the-us-is-making-the-war-in-yemen-worse>, 27.04.2024).

Orkaby, A. (2015). *Saudi Arabia's war with the houthis: Old borders, new lines*. The Washington Institute. 09.04.2015 (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/saudi-arabias-war-houthis-old-borders-new-lines>, 28.04.2024).

Park, S. (2015). *Fact Sheet: Yemen*. American Security Project.

Political transformation. BTI 2024. (nedatováno). (<https://bti.project.org/en/index/political-transformation>, 17.04.2024).

Pulkkinen, Tomi (2017) *Yemen and the Houthi Rebellion in the Context of the Global War on Terror*, History in the Making: Vol. 10, Article 5.

Robinson, K. (2022). *Yemen's Tragedy: War, Stalemate, and Suffering*. Council on foreign relations 2022 (1): 5.

Robinson, K. (2023). *Yemen's tragedy: War, stalemate, and suffering*. Council on Foreign Relations. 01.05.2023 (<https://www.cfr.org/backgrounder/yemen-crisis>, 24.04.2024).

Robinson, K. (2024). *Iran's support of the houthis: What to know*. Council on Foreign Relations. 01.03.2024 (<https://www.cfr.org/in-brief/irans-support-houthis-what-know>, 26.04.2024).

Rugh, W. (2015): Problems in Yemen, domestic and foreign. *Middle East Policy*, roč. 22, č.4, pp. 140-152.

Salisbury, P. (2021). *Yemen's Southern Transitional Council: A delicate balancing act*. Crisis Group. 30.03.2021 (<https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/yemen/yemens-southern-transitional-council-delicate-balancing-act>, 14.04.2024).

Sambanis, N. (2004). What Is Civil War? Conceptual and Empirical Complexities of an Operational Definition. *The Journal of Conflict Resolution*, 48(6), 814–858.

Sarkees, Meredith (2010). The COW Typology of War: Defining and Categorizing Wars (Version 4 of the Data). *Correlates Of War* (<http://www.correlatesofwar.org/data-sets/COW-war/the-cow-typology-of-war-defining-and-categorizing-wars/view>, 03. 2. 2024).

Scahill, J. (2011). *The dangerous US game in Yemen*. The Nation. 18.04.2011 (<https://www.thenation.com/article/archive/dangerous-us-game-yemen/>, 24.04.2024).

Serr, M. (2018). *Understanding the war in Yemen*. *Israel Journal of Foreign Affairs*. 04.01.2018 (https://www.academia.edu/35600992/Understanding_the_War_in_Yemen, 21.04.2024).

Sharp, Jeremy M. (2019). *Yemen: Civil War and Regional Intervention*.

Stenslie, S. (2013). *Not too strong, not too weak: Saudi Arabia's policy towards Yemen*. Academia. 01.03.2013

(https://www.academia.edu/6873270/Not_too_strong_not_too_weak_Saudi_Arabia_s_policy_towards_Yemen?auto=citations&from=cover_page, 22.04.2024).

Steward, James G. (2003). Towards a single definition of armed conflict in international humanitarian law: A critique of internationalized armed conflict. *International Review of the Red Cross* 85 (850), s. 313–350.

Sulz, M. (2019). *Yemen snapshots: 2015-2019*. ACLED. 04.06.2019. (<https://acleddata.com/2019/06/18/yemen-snapshots-2015-2019/>, 25.04.2024).

The World Bank. (nedatováno). *Battle-related deaths (number of people) - Yemen*, rep (<https://data.worldbank.org/indicator/VC.BTL.DETH?end=2022&locations=YE&start=2014&view=chart>, 19.04.2024).

U.S. Central Command. (2024). *Houthi anti-ship ballistic missile and Iranian uavs shot down in Gulf of Aden*. 31.01.2024 (<https://www.centcom.mil/MEDIA/PRESS-RELEASES/Press-Release-View/Article/3662725/houthi-anti-ship-ballistic-missile-and-iranian-uavs-shot-down-in-gulf-of-aden/>, 27.04.2024).

UCDP (2019). Definitions (https://www.pcr.uu.se/research/ucdp/definitions/#Battle-related_deaths, 14. 3. 2024).

United Nations. (2000). *International Border Treaty between the Republic of Yemen and the Kingdom of Saudi Arabia | un peacemaker*. 06.12.2000 (United Nations. <https://peacemaker.un.org/saudiarabiyemen-bordertreaty2000>, 26.04.2024).

University of Central Arkansas. (2021). Republic of Yemen (1990 – present). (<https://uca.edu/politicalscience/dadm-project/middle-eastnorth-africapersian-gulf-region/yemen-1990-present/>19.04.2024).

WAISOVÁ, Šárka. (2009). *Současné otázky mezinárodní bezpečnosti*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.

Yemen. *Digest of Middle East Studies*, 25(1), s.13.

Youssef, A. (2023). *Saudi delegation seeks end to Yemeni Civil War*. The Media Line. 14.04.2023. (<https://themedialine.org/top-stories/saudi-delegation-seeks-end-to-yemeni-civil-war/>, 14.03.2024).

Zweiri, M. (2016). *Iran and political dynamism in the Arab World: The case of*

Resumé

The conflict in Yemen can be characterized as a multifaceted struggle involving various internal and external actors with conflicting interests. It originated from the political changes during the Arab Spring in 2011, leading to President Hadi's rise to power and subsequent opposition from the Houthi rebels. The situation escalated dramatically in September 2014 when the Houthis seized the capital, prompting President Hadi to flee to Saudi Arabia. This conflict has evolved into a battleground for regional rivalry between Saudi Arabia and Iran, with each supporting opposing factions. The involvement of external powers, such as the Saudi-led coalition and Western countries, has exacerbated the crisis, leading to a severe humanitarian catastrophe. The complexity of the conflict raises questions about whether it is primarily a civil war or a proxy conflict, with different perspectives offered by scholars. This thesis aims to analyze the nature of the Yemeni conflict, evaluating its internal and external dimensions, and ultimately determining whether it fits the criteria of a civil war or a proxy conflict.

The culmination of the bachelor's thesis was the determination of whether the conflict in Yemen can be classified as a civil war or a proxy conflict. Through an analysis of the historical background, progression, involvement of internal and external actors, their objectives, and the nature of the conflict, it was concluded that the conflict in Yemen cannot be unequivocally labeled as a proxy conflict. Despite the undeniable regional ambitions at play, primarily involving Iran's utilization of the conflict to advance its interests vis-à-vis Saudi Arabia, the parameters set forth did not align with a clear designation of a proxy conflict. Instead, the conflict exhibits characteristics of both a civil war and a domestically driven conflict with international involvement, particularly following the coalition intervention in 2015, blurring the lines between the two classifications.